

Motion till riksdagen 2025/26:177

av Ilona Szatmári Waldau m.fl. (V)

Skatteflykt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att kriminalisera grov skatteflykt och medhjälp till grov skatteflykt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör driva på för att den offentliga land-för-land-rapporteringen ska gälla i samtliga länder där företagen har verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör driva på för att alla multinationella företag vars omsättning överstiger 40 miljoner euro ska omfattas av den offentliga land-för-land-rapporteringen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att företag inte ska ha möjlighet att tillfälligt utelämna vissa uppgifter i sin inkomstskatterapport och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för EU ska verka för de ändringar av kriterierna för att hamna på den svarta lista som anges i motionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att rapporteringsplikten ska gälla även för inhemska skattearrangemang och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett liknande system som i Storbritannien med tillgångsbaserade böter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt borde förlora sin rätt att få verka som bank i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om registrering av stiftelser och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på en exitbeskattning för fysiska personer och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa en deklarationsplikt för förmögenheter som innehas utomlands, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för FN bör driva på för att FN ska anta en heltäckande skattekonvention mot skatteflykt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

1 Inledning

Skatteflykt är ett stort samhällsproblem. Det undandrar samhället stora resurser och skadar en fri och rättvis konkurrens. Det ökar också ojämlikheten när skatteuttaget övervältras på andra grupper med lägre inkomster. Det är också allvarligt eftersom det minskar tilliten, sammanhållningen och förtroendet för vårt samhälle och våra myndigheter.

I jämförelse med flera andra länder har dessutom Sverige en fördelaktig skattelagstiftning för bolag och förmögna. Sverige är i dag ett av få länder som vare sig har förmögenhets-, arvs- eller gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens värde. Därtill har bolagsskattesatsen sänkts i flera steg och beskattningen av delägare i fåmansbolag gjorts mer förmånlig. Detta ger sammantaget en orimlig situation.

Frågan om skatteflykt och skatteundandragande har de senaste åren fått stor uppmärksamhet. I fokus för debatten har varit insikten om hur lite skatt många stora (och vinstrika) multinationella företag betalar genom att utnyttja skillnader i olika länders skattelagstiftning. Internationellt har frågan fått tyngd genom OECD:s projekt om "Base Erosion and Profit Shifting" (BEPS). Projektet har bl.a. resulterat i att över 135 länder har skrivit under ett åtgärdsprogram bestående av 15 punkter mot skatteflykt och skatteundandragande.¹ Frågan får också löpande aktualitet genom en lång rad avslöjanden i form av Panama Papers, Lux Leaks och Swiss Leaks. Avslöjandena har visat höginkomsttagare som gömmer pengar, bolag som planerar bort sin skatt och revisionsbyråer och banker som hjälper till.

2 Ett globalt problem

Organisationen Tax Justice Network har löpande försökt uppskatta storleken på det globala skatteundandragandet. I deras senaste rapport i ämnet från november 2024 beräknas skatteundandragandet resultera i 492 miljarder dollar i form av uteblivna skatteinkomster.² Detta delas upp i två kategorier, dels skattebortfall som har sin grund i

¹ Se <https://www.oecd.org/tax/beps/beps-actions/>.

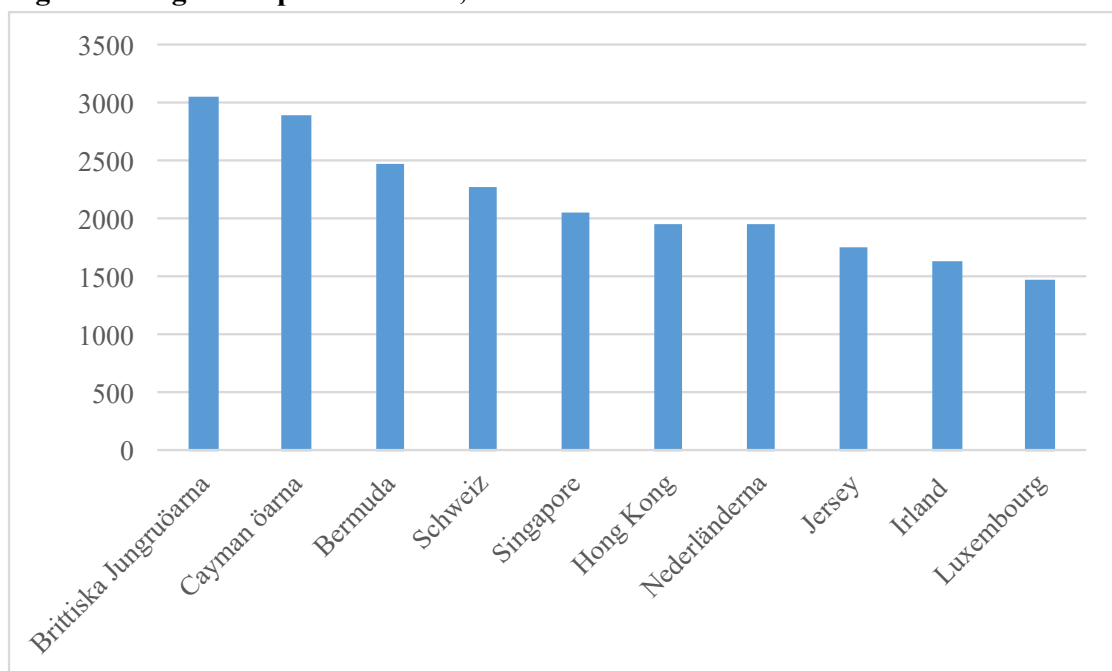
² Tax Justice Network (2024), "State of Tax Justice 2024".

multinationella företags skatteupplägg, dels individers skatteflykt via skatteparadis m.m. De multinationella företagens skatteupplägg beräknas resultera i ett skattebortfall på 348 miljarder dollar och fysiska personers skatteflykt till 145 miljarder dollar.

Grunden för de multinationella företagens skatteflykt är att de kan flytta runt sina vinster till dotter-/holdingbolag i länder med låg eller ingen bolagsbeskattning. Som nämnts ovan beräknas dessa aktiviteter leda till ett årligt skattebortfall på 348 miljarder dollar. Denna summa tar dock bara upp de direkta effekterna av skatteundandragandet. Skatteflykten leder dock till andra, indirekta, effekter som också påverkar ländernas skatteinkomster. En sådan effekt är att länder försöker motverka skatteflykten genom att sänka bolagsskatterna – vilket leder till ett ”race to the bottom”. Utredare på IMF har beräknat att dessa indirekta effekter kan vara tre gånger så stora som de direkta effekterna av skatteundandragandet.³

Tax Justice Network har tagit fram en ranking av de värsta länderna när det kommer till skatteundandragande av bolagsskatter. Ranking baseras på två delar. Den ena består av själva lagstiftningen, och den andra av storleken på de finansiella flöden som multinationella företag flyttar in och ut ur ett land. Dessa båda delar vägs sedan samman till ett index. I figur 1 visas de 10 värsta länderna baserat på detta index.

Figur 1 Bolagsskatteparadis Index, 2024

Källa: Tax Justice Network (2024), ”State of Tax Justice 2024”.

OECD-länderna, tillsammans med områden/jurisdiktioner som direkt kontrolleras av OECD-länder, står för ca 67 procent av skatteundandragandet som är kopplat till de multinationella företagens bolagsskatter. Av detta står fyra länder för merparten: Storbritannien, Nederländerna, Schweiz och Luxemburg.

I dessa sammanhang talas det om Storbritanniens ”andra imperium”, och syftar på Storbritannien och flera av deras gamla kolonier, vilka fortfarande är i beroendeställning gentemot Storbritannien. Flera av dessa territorier och gamla kolonier är kända skatteparadis. Tillsammans står de för cirka en fjärdedel av det globala skattebortfallet när det kommer till bolagsskatterna.

³ Ernesto Crivelli et al., (2015), ”Base Erosion, Profit Shifting and Developing Countries”.

Även när det kommer till privatpersoners skatteflykt (undeclared offshore wealth) spelar ”Storbritanniens andra imperium” en viktig roll. Tax Justice Network beräknar att dessa länder/områden står för en tredjedel av skatteundandragandet, vilket motsvarar drygt 48 miljarder dollar i förlorade skatteinkomster.

3 Det svenska skatteundandragandet

Skatteverket har sedan en tid löpande försökt att bedöma storleken på det svenska skattebortfallet p.g.a. skatteflykt. Skatteverket använder termen ”skattefelet”, som definieras som skillnaden mellan de faktiska och de teoretiskt riktiga skattebeloppen. Skatteverket menar att skattefelet kan delas in i tre delar: För det första det som är kontrollerbart med tillgängliga metoder, för det andra det skattefel som inte hittas av de kontrollmetoder som används men som skulle kunna hittas om andra metoder valdes eller fanns tillgängliga, samt för det tredje, ett dolt skattefel. Det sistnämnda är sådant skattefel som svårigen kan hittas vid kontroller. Det handlar framför allt om verksamheter och transaktioner som inte lämnar några eller otydliga spår efter sig.⁴

I tabell 1 visas det bedömda skattefelet per skatteslag och i tabell 2 redovisas skattefelet per grupp av skattebetalare. Uppgifterna kommer från Skatteverkets senaste skattefelsrapport från 2022. Beroende på metod och skärning, är bedömningen av skattefelet mellan 30–36 miljarder.

Tabell 1 Bedömning av genomsnittligt, årligt, i huvudsak kontrollerbart skattefel per skatteslag

<i>Skattefel (mkr)</i>	
Bolagsskatt, 2024–2018	3,2
Bolagsskatt, statliga bolag, 2016–2018	0,3
Arbetsgivaravgift och egenavgift, 2014–2018	7,7
Arbetsgivaravgift, statliga bolag, 2016–2018	0,01
Skatt på inkomst av tjänst och näringsverksamhet, 2014–2018	12
Inkomstskatt för inkomstslaget kapital, 2016–2018	8
Mervärdesskatt, 2020	7,5
Punktskatter: alkohol, tobak och träningskatt, 2021	1,4
Återbetalning bränsle, okt. 2021–sept. 2022	0,07

Källa: Skatteverket, Skattefelsrapport 2022.

Tabell 2 Bedömning av genomsnittligt, årligt, i huvudsak kontrollerbart skattefel per grupp av skattebetalare

<i>Skattefel (mkr)</i>	
Stora företag, 2014–2018	2,4
Kommuner, regioner och statliga myndigheter	0,01
Små och medelstora aktiebolag, 2014–2018	8,1
Enskild näringsverksamhet, 2014–2018	8,3
Handels- och kommanditbolag, 2014–2018	1,3
Privatpersoner, 2016–2018	16,1

Källa: Skatteverket, Skattefelsrapport 2022.

⁴ Skatteverket, Skattefelsrapport 2022.

Skatteverket anför att arbetet med att bedöma skattefelets storlek inte har nått så långt att det finns tidsserier av skattefelsbedömningar som kan användas för att bedöma utvecklingen av skattefelet. Istället används en indikatormetod som grundar sig på en skattefelsmodell för att bedöma skattefelets utveckling under de senaste åren. Skatteverkets analys antyder att skattefelet minskat något under de senaste åren.⁵

Skatteverket har sedan 2017 haft i uppdrag att årligen bedöma både storleken och utvecklingen av skattefelet i Sverige. Bedömningar av storleken för ett antal olika delar av det totala skattefelet har publicerats i tidigare årsredovisningar. Från och med 2023 ändrades uppdraget genom ett tillägg i regleringsbrevet till att bedömningen av skattefelet ska ske vart fjärde år.⁶

4 Kriminalisera skatteflykt

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av skatteflykt. En definition att hålla sig till är dock den som nämns i propositionen till den svenska skatteflyktslagen. Där anges att skatteflykt är när skattesubjektet ”visserligen på ett formellt fullt giltigt sätt utnyttjar skattereglerna men där skatteförmåner uppkommer som framstår som inte avsedda”.⁷ På detta sätt avgränsas skatteflykt mot skattebrott genom att uppläggen och transaktionerna på ett formellt plan inte är olagliga men ändå strider mot syftet med lagstiftningen.⁸

Enligt 2 § i skatteflyktslagen ska den tillämpas när nedanstående fyra kriterier alla är uppfyllda:

- Rättshandlingen ska ingå i ett förfarande som medför en väsentlig skatteförmån för den skattskyldige.
- Den skattskyldige ska direkt eller indirekt ha medverkat i rättshandlingen eller rättshandlingarna.
- Skatteförmånen ska kunna antas ha utgjort det övervägande skälet för förfarandet.
- Ett fastställande av underlag för beskattning på grundval av förfarandet skulle strida mot lagstiftningens syfte, som det framgår av skattebestämmelsernas allmänna utformning och de bestämmelser som är direkt tillämpliga eller har kringgåts genom förfarandet.

Konsekvensen av att lagen tillämpas blir som huvudregel att beskattningsunderlaget ska fastställas som om rättshandlingen aldrig företagits. Meningen är således inte att åstadkomma ett hårdare beskattningsresultat än det som skulle ha följt av ett normalt handlande, varför ett beslut i enlighet med lagen inte kan betecknas som en påföljd i bemärkelsen bestraffning.⁹

Vänsterpartiet ifrågasätter den nuvarande utformningen av skatteflyktslagen. Vi anser att grov skatteflykt borde vara kriminaliserat. En utredning bör titta närmare på hur just ”grov skatteflykt” ska definieras. En tänkbar väg är att knyta det till att handla om stora belopp och avancerade upplägg. Vi tror att en sådan skärpning av

⁵ Ibid.

⁶ Skatteverkets årsredovisning 2023.

⁷ Prop. 1980/81:17, s 11.

⁸ Svensson Ohlin, Ninni (2014), ”Generalklausul mot skatteflykt i Sverige och Australien”, Lunds universitet.

⁹ RUT, dnr 2018:1054.

lagstiftningen också skulle ha en betydande preventiv verkan. Skattejuristerna på konsultfirmorna skulle tvingas ”tänka två gånger” innan de sätter sitt namn på avancerade skatteupplägg.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att kriminalisera grov skatteflykt och medhjälp till grov skatteflykt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Offentlig land-för-land-rapportering

2023 infördes en lag om skatterapportering (bet. 2022/23:CU19 Ökad transparens för stora företags skattebetalningar) som bygger på ett EU-direktiv som syftar till att öka insynen i företag samt transparensen och den offentliga granskningen av företags inkomstskatteuppgifter. Genom lagen införs krav på att stora, multinationella koncerner och företag ska offentliggöra uppgifter om den inkomstskatt som de betalar i olika länder. Vänsterpartiet välkomnar att EU infört offentlig land-för-land-rapportering efter att bl.a. Sverige förhalat och förhindrat införandet.

EU-direktivet har dock flera brister. För det första omfattas endast multinationella företag som har en årlig omsättning som överstiger 750 miljoner euro, i den svenska lagtexten 8 miljarder kronor. Detta innebär att 85–95 procent av de multinationella företagen inte omfattas av regelverket. För det andra ska företagen endast offentliggöra sin verksamhet i EU-länderna samt om de har någon verksamhet i länder som finns med i EU:s förteckning över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet.

Regeringen bör inom EU driva på för att den offentliga land-för-land-rapporteringen ska gälla i samtliga länder där företagen har verksamhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör också inom EU driva på för att alla multinationella företag vars omsättning överstiger 40 miljoner euro ska omfattas av den offentliga land-för-land-rapporteringen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regleringen behöver också förbättras då Sverige har valt att använda möjligheten för företag att tillfälligt utelämna vissa uppgifter i inkomstskatterapporten. För att effektivt bidra till kampen mot skatteplanering och skatteflykt behöver rapporteringsskyldigheten för storföretag vara heltäckande.

Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär att företag inte ska ha möjlighet att tillfälligt utelämna vissa uppgifter i sin inkomstskatterapport. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

6 EU:s svarta lista

EU:s förteckning över icke samarbetsvilliga skattejurisdiktioner, EU:s ”svarta lista”, redovisades första gången den 5 december år 2017. Förteckningen listar länder utanför EU som uppmuntrar otillbörliga skattemetoder som urholkar medlemslänternas bolags-skatteintäkter. Europeiska kommissionen anger att förteckningen är ett gemensamt verktyg för medlemsstaterna när det gäller att hantera externa risker för skattemissbruk och illojal skattekonkurrens. Därtill har EU också en ”grå lista” med länder som anses ha tagit på sig att uppfylla kriterierna inom en fastställd tidsfrist.

EU:s svarta lista har fått stark kritik från grupper som arbetar mot internationell skatteflykt. Kritiken handlar bland annat om att den missar många av de länder som bidrar mest till den internationella skatteflykten, samt att listan endast omfattar tredje länder (dvs. EU-länder kan inte hamna på listan). Oxfam kallar den senaste reviderade listan för ett skämt.¹⁰ I en studie från 2021 beräknade Tax Justice Network att EU:s svarta lista bara innehöll 1 av de 20 största skattesmitarländerna.¹¹ En liknande studie från Oxfam (2016) fann att bara 1 av 15 av de största skattesmitarländerna fanns på EU:s svarta lista.¹²

EU har tre kriterier som länderna ska uppfylla för att inte hamna på den svarta (eller gråa) listan: (i) Öppenhet. Länder ska delta i det internationella och automatiska utbytet av information, (ii) Rättvis beskattning, som bl.a. innebär att länder inte ska ha strukturer och arrangemang i syfte att locka till sig utländska vinster som inte är ett resultat av ekonomisk aktivitet i landet och (iii) Genomförande av anti-BEPS-åtgärder.

Det mest centrala är det andra kriteriet om ”rättvis beskattning”. Vid utformningen av kriterierna för den svarta listan finns inte nollskatter eller mycket låga bolagsskatter med som ett eget kriterium utan är med endast som en ”indikator”. Bedömningen av ”rättvis beskattning” fokuserar mest på att ett lands skattepolitik inte får gynna utländskt kapital i förhållande till inhemska företag. Detta krav kan då skatteparadisen möta genom att sänka skatten till noll, eller nära noll, för alla företag, såväl utländska som inhemska. Skattepolitiken kan därmed påstås vara icke-diskriminerande men bidrar till ett ”race to the bottom” i skattepolitiken. Slutsatsen av detta är bland annat att kriterierna för svarta listan bör inkludera ”noll-skatter eller mycket låga skattesatser” som ett eget kriterium för att hamna på den svarta listan.

Därutöver finns en rad åtgärder, som bl.a. handlar om större transparens kring verkliga ägare (beneficial ownership), större fokus på brevlådeföretag, bättre analys av passiva inkomster i ett land som en indikator på att det landet använder sig av aggressiva skatteupplägg för att locka till sig kapital.

Regeringen bör inom EU driva på för ändringar av kriterierna för att hamna på den svarta listan i enlighet med vad som anförts ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

7 Rapporteringsskyldighet

Inom ramen för OECD:s arbete mot skattebaserosion och vinstflyttning (BEPS) föreslogs regler om obligatorisk informationsskyldighet för rådgivare och i vissa fall användare (berörd skattebetalare) om vissa typer av skatteupplägg. Rekommendationerna återfinns i en av BEPS-projektets slutrapporter, Mandatory Disclosure Rules, Action 12 – 2015 Final Report.¹³ Syftet med reglerna är att ge skattemyndigheter tidig information om potentiellt aggressiva skatteupplägg och vilka som marknadsför, förmedlar och använder dem. Sådan tidig information innebär att skattemyndigheterna kan arbeta mer effektivt. Resurser som annars skulle ha behövt läggas på att upptäcka

¹⁰ <https://www.oxfam.org/en/press-releases/eu-keeps-joke-tax-havens-list-super-rich-and-profitable>.

¹¹ <https://www.oxfam.org/en/press-releases/eu-tax-havens-list-nonsense-exercise>.

¹² Oxfam (2019), ”Off the Hook – How the EU is about to whitewash the world’s worst tax havens”.

¹³ <https://www.oecd.org/tax/mandatory-disclosure-rules-action-12-2015-final-report-9789264241442-en.htm>.

skatteupplägg kan i stället läggas på att vidta åtgärder utifrån lämnad information. Ett annat syfte med rapporteringsskyldigheten är att skattskyldiga kan bli mindre benägna att använda uppläggen. OECD föreslog att såväl gränsöverskridande skatteupplägg som rent inhemska arrangemang ska omfattas av informationsskyldigheten. De konstaterade också att gränsöverskridande upplägg är svårare att komma åt genom rapporterings-skyldighet. Mot bakgrund av bl.a. OECD:s rekommendationer tillsatte den dåvarande regeringen i april 2017 en särskild utredare med uppdrag att se över möjligheterna att införa en skyldighet för bl.a. skatterådgivare att informera Skatteverket om vissa typer av skatteupplägg. Med skatterådgivare avses revisionsfirmor, advokatbyråer, banker m.m. Utredningen presenterade i början av 2019 sitt betänkande Rapporteringsskyldiga arrangemang – ett nytt regelverk på skatteområdet (SOU 2018:91). Utredningen föreslog, i likhet med OECD-rapporten, att en rapporteringsplikt införs för såväl gränsöverskridande skatteupplägg som rent inhemska arrangemang.

Under utredningens gång beslutade rådet om direktiv (EU) 2018/822 av den 25 maj 2018 om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang (Dac 6). EU:s förslag var emellertid relativt urvattnat i så måtto att endast gränsöverskridande arrangemang omfattas av informationsplikten. I direktivet finns det dock inget som hindrar medlemsländerna att gå längre och införa rapporteringsplikt på inhemska skatteupplägg. Detta har också skett i flera EU-länder, bl.a. Irland och Portugal. Andra länder som också har infört rapporteringsskyldighet är Storbritannien, USA och Kanada. I februari 2020 presenterade regeringen propositionen Genomförande av EU:s direktiv om automatiskt utbyte av upplysningar som rör rapporteringspliktiga gränsöverskridande arrangemang (prop. 2019/20:74). I propositionen lade sig regeringen på EU:s miniminivå och föreslog att rapporteringsplikten endast ska omfatta gränsöverskridande skatteupplägg, vilket också vann riksdagens bifall. Detta är oerhört olyckligt eftersom det just är på inhemska skattearrangemang som en rapporteringsskyldighet skulle kunna ge ett väsentligt bidrag i kampen mot skatteflykt och skatteundandragande. Detta eftersom det främst är inhemska arrangemang som Skatteverket kan bedriva en effektiv tillsyn över.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att rapporteringsplikten ska gälla även för inhemska skattearrangemang. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Bankernas roll och tillgångsbaserade böter

Internationellt förs en debatt om bankernas roll i aggressiv skatteplanering. Banker, revisionsbyråer, skattejurister och skattekonsulter tjänar stora pengar på att tillhandahålla rådgivning och tjänster som leder till såväl skatteflykt som aggressiv skatteplanering. I princip alla finansiella tillgångar är placerade hos banker eller andra finansiella intermediärer. Något hårddraget kan man säga att utan banker inga överföringar till skatteparadis. Ett problem med dagens böter är att banker och andra stora företag har så mycket pengar att dessa inte är avskräckande. En lösning på detta kan vara att införa tillgångsbaserade böter. Storbritannien införde 2017 bestämmelser om tillgångsbaserade böter för de mest allvarliga fallen av skatteflykt i utlandet. Böterna

börjar från vad som är lägst av 10 procent av värdet på tillgångarna och 10 gånger de uteblivna skatteintäkterna.

Sverige bör införa ett liknande system som i Storbritannien med tillgångsbaserade böter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En annan ingång att komma åt banker som medverkar till skatteflykt är att gå på deras tillstånd att verka som bank i Sverige (dvs. deras bankoktroj).

Regeringen bör utreda om banker som vid upprepade tillfällen gör sig skyldiga till skatteflykt eller medhjälp till skatteflykt borde förlora sin rätt att få verka som bank i Sverige. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Stiftelser

Stiftelse är en form av juridisk person som, till skillnad från föreningar och bolag, varken har medlemmar eller ägare. Stiftelsen äger i princip sig själv, brukar man säga. Organisationen Tax Justice Network har identifierat att stiftelser flitigt används för skatteundandragande och penningtvätt.¹⁴ Det finns många olika typer av stiftelser, och de fungerar på olika sätt. Ett sätt att förstå stiftelser är att tänka på upplägget som ett ”löfte” att ge bort något till någon i framtiden, genom att någon annan förvaltar tillgången under tiden. Konsekvensen blir att ingen på papperet ”fullt ut” äger tillgången. Detta leder i praktiken till att tillgången hamnar i ett slags ägarlöst limbo, svåråtkomligt för borgenärer, förmånstagare och skattemyndigheter. Den ursprungliga ägaren av tillgången kan hävda att ”jag äger inte längre tillgången, jag har gett bort den till stiftelsen”. Företrädare för stiftelsen kan i sin tur hävda att ”jag bara förvaltar tillgången å förmånstagarens vägnar”. Förmånstagaren kan å andra sidan hävda att ”jag äger inte tillgången, den blir min först när den överläts till mig från stiftelsen”.

Transparensen kring stiftelserna måste öka. Alla personer och tillgångar som är kopplade till stiftelsen bör registreras hos vederbörliga myndigheter. Registrering bör vara ett villkor för att få skapa en stiftelse. Vad som ovan anförs om registrering av stiftelser bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Inför en utflyttningsskatt

En grundläggande skatterättslig princip – inte bara i Sverige – är att de vinster som har uppstått när en person är skattskyldig i ett land också beskattas i det landet. En rad länder har regler om särskilda beskattningskonsekvenser för fysiska personer som flyttar ut. I Sverige kommer den principen till uttryck genom den s.k. tioårsregeln i inkomstskattelagen. Det är dock känt att tioårsregeln har betydande brister. Skatteverket gjorde 2007 en studie om försäljning av aktier efter utflyttning. I studien konstaterades att ett stort antal personer utvandrade för att därefter sälja aktier och andelar med i Sverige upparbetade vinster skattefritt eller med förmånligare beskattning, samt att den typen av skattedriven utflyttning tenderade att öka. I studien noterades att den som skaffar sig en överblick över den interna lagstiftningen hos ett antal stater hade en uppsjö av möjligheter att undvika att kapitalvinster på aktier och andelar beskattades i

¹⁴ <http://taxjustice.wpengine.com/wp-content/uploads/2017/11/Trusts-TJN-Briefing.pdf>.

Sverige. I rapporten identifierades ett antal olika upplägg. I vissa fall såldes andelarna direkt, i andra fall gick man via utländska holdingbolag som avyttrade andelarna. Studien konstaterade också att ett flertal av Sveriges skatteavtal saknade utflyttningsregler. År 2017 togs ett förslag om exitskatt fram men förslaget drogs tillbaka av finansministern våren 2018.

I maj 2022 tillsatte den förra regeringen en utredning för att se över tioårsregeln. Uppdraget till utredaren var att överväga om tioårsregeln skulle ersättas eller kompletteras med regler för beskattning av orealiserade kapitalvinster samt lämna förslag på ett system för en effektiv kapitalbeskattning vid utflyttning. Utredningen har emellertid lagts ned av nuvarande regering.

Regeringen bör utreda tioårsregeln i syfte att införa exitbeskattning för fysiska personer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11 Land-för-land-rapportering för privatpersoner

När den svenska förmögenhetsskatten slopades 2007 försvann också förmögenhetsdeklarationen. Därmed är det svårt för svenska myndigheter att ha någon närmare kunskap om svenska tillgångar utomlands. Detta beror bl.a. på att vissa stater, främst de som vi saknar avtal om informationsutbyte med, ”lever på” att gömma pengar åt utlänningar.¹⁵ I en rapport analyserar Skatteverket bl.a. frågan om privatpersoners tillgångar i utlandet.¹⁶ Skatteverket uppskattar att svenska privatpersoners tillgångar utomlands 2017 uppgick till 526 miljarder kronor. De antar att 80 procent av tillgångarna inte hade deklarerat de kapitalinkomster som tillgångarna genererat. Vidare antas en genomsnittlig avkastning på 5,4 procent och en genomsnittlig kapitalskatt på 20 procent, vilket sammantaget leder till ett skattebortfall på 4,6 miljarder kronor (för 2017).

För att motverka denna skatteflykt bör Sverige införa en deklarationsplikt för förmögenheter som innehas utomlands.¹⁷ Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12 Globalt samarbete

Det finns en utbredd kritik mot hur arbetet mot skatteflykt inom ramen OECD:s projekt om ”Base Erosion and Profit Shifting” (BEPS) har bedrivits och implementerats. Kritiken handlar dels om att utvecklingsländerna inte får ”sitta med vid bordet”, dels att många förslag urvattnats och visat sig tandlösa. Denna kritik har resulterat i att många länder nu driver på att få till stånd en global överenskommelse inom ramen för FN. I december 2022 antog FN:s generalkommitté en resolution för att skala upp internationellt skattesamarbete och motarbeta illegala pengaflöden, skatteundandragande och andra skatteupplägg. Under februari 2025 inleddes en förhandlingsprocess om

¹⁵ <http://petersundgren.blogspot.com/>.

¹⁶ Skatteverket (2020), ”Skattefelets storlek och utveckling”.

¹⁷ Som nämnts ovan försvann den svenska förmögenhetsdeklarationen i samband med att förmögenhetsskatten slopades 2007. Vänsterpartiet har länge drivit frågan att en sådan förmögenhetsdeklaration borde återinföras, dels för att användas i fördelningspolitiska analyser, dels som ett sätt att motverka skatteflykt.

utformningen av den nya skattekonventionen. Processen är öppen för alla FN:s medlemsländer, och beräknas vara klar under 2027.¹⁸

Sverige bör inom ramen för FN driva på för att FN antar en heltäckande skattekonvention mot skatteflykt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ilona Szatmári Waldau (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Ida Gabrielsson (V)

Birger Lahti (V)

Kajsa Fredholm (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Malin Östh (V)

¹⁸ RUT, dnr 2025:67.